

szekrénybe helyezük a lapot, és az üvegen keresztül eső fényvel világítjuk meg. Kapcsolatos színeknél a különbség igen nagy.

Társulati ügyek.

Jegyzőkönyv a kolozsvári orvos-természettudományi társulat 1881. febr. 20-án d. e. 11 órakor az egyetemi természettani intézet tautermében tartott rendes közgyűléséről

1. Hőgyes Endre t. elnök a jelen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Mosel Antal és Szabó Samu tagtársakat fölkérvén s a mult közgyűlés hitelesített jegyzőkönyvét bemutatván, következő beszéddel nyitja meg a közgyűlést:

Tisztelt tagtársak! Üdvözlöm önöket, kik megjelentek, hogy ez évi rendes közgyűléstünkön meghallgassák társulatunk tisztviselőinek jelentéseit az általuk vezetett egyesület mult évi működéséről, szellemi és anyagi gyarapodásáról.

Az elmúlt év társulatunk szellemi életében a kifejlődött és környezetéhez hozzáidomult szervezet önálló munkálkodásának korszaka volt, melyben nagyobb átalakulások nem keletkeztek, de megállapodott vezéreszmék érdekében tapasztalás által kipróbált eszközökkel öntudatos kitartó küzdelem folyt. A felolvasandó jelentésekben még egyszer fel fog merülni szemeink előtt e küzdelem egyetemes képe. Hiszem, hogy ha azt figyelmesen vizsgáljuk, az elbizakodottság nélküli megelégedés örömet fogjuk érezni, mely megnyugvást ad a multa és új kitartást biztosít a jövőre.

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat VI. rendes közgyűlését megnyitván, felkérem a tisztelt közgyűlést kísérje figyelemmel a bemutatandó jelentéseket.

2. Koch Antal t. titkár fölolvassa jelentését a társulat 1880. évi működéséről, a mely következőleg hangzik:

Tisztelt közgyűlés! Mikor most egy éve társulatunk tagjainak bizodalma ezen állásra helyezett, gyenge erőm és tehetségeim érzetében haboztam annak elfogadásában, de tekintve, hogy az út, melyen haladnunk kell, meg van már törve és a cél mely felé törekszünk határozottan ki van már jelölve, fölbátorítva éreztem magamat fontos feladattal járó tisztemnek elfogadására és viselésére, a mit érdemdús elnökünk és tisztársaim tapintatos vezetése és kiváló ügybuzgalma nagyon is megkönnyített.

Tisztemnek megfelelőleg van szerencsém társulatunk mult évi életéből a főmozzanatokat előterjeszteni.

Tartatott a mult évben 27 gyűlés u. m. 1 közgyűlés, 6 választmányi ülés, 7 népszerű természettudományi estély, 7 orvosi és 6 természettudományi szakülés.

A febr. 21-én tartott rendes közgyűlésen az alapszabályok értelmében megalakult a jelenleg működő tisztikar.

A választmányi üléseken elintézett folyó ügyek közül bátor vagyok nehányat fölemlíteni. A szakelőadások és természettudományi estélyek tartására ugyanazon időelosztás hagyatott meg, mint a megelőző évben; a szakületekre azonban minden tagnak külön meghívó küldése határozottat és foganatosítottat

A választmány az „Orvos-természettudományi értesítő” nyomdai kiállítására új szerződést kötött egy évre, melyben alacsonyabb árakat sikerült kieszközölni.

A m. orvosok és természetvizsgálók központi bizottságának meghívására a Szombathelyen aug. 24—30-án tartott XX. nagygyűlésen való részvételre a választmány fölkerlte és megbizta Géber Ede és Ossikovszky József tagtárs urakat, hogy társulatunkat a nagygyűlésen képviseljék; a mi meg is történt.

A választmány többször megvizsgáltatta a pénztárt, a titkár és a szerkesztő bizottság jelentése alapján intézkedett az „Értesítő” kiadásának apróbb ügyei felett, végre az „Értesítő” jövő évi folyamába fölvetelre elfogadta Koch Antal és Gyergyai Árpád társulati tagoknak két nagyobb dolgozatát.

A természettudományi estélyekről és a szakülésekről a következőket van szerencsém jelentetni.

Hét természettudományi estélyen előadást tartottak következő tagtársak a következő tárgyakról:

I. Entz Géza: Támadás, védelem és dacz az állatországban.

II. Fabinyi Rudolf: Az oxgyén szerepe az élő és nem élő természetben.

III. Gamauf Vilmos: A phylloxeráról.

IV. Aht Antal: A fluorescentia és phosphorescentia elnevezések alatt ismert fénytüneményekről.

V. Lindner Gusztáv: A tűzről.

VI. Koch Antal: A földrengésről.

VII. Koch Antal: A földrengés okairól.

Ezen előadások kivétel nélkül oly látogatottságnak örvendettek, hogy a használt termék a legtöbb esetben kicsinyeknek bizonyultak az érdeklődő nagy közönség befogadására, s az évek vége felé kísérlet tétetett a redoute teremnek e célra való fölhasználására, a mely azonban a terem nehéz fűtése miatt nem felelt meg a várakozásnak s a reá fordított költségeknek.

Hét orvosi szakülésen értekezéseket tartottak és előterjesztéseket tettek a következő tagtársak:

I. Gyergyai Árpád: Az ízületi bántalmaknak carbolsavval kezeléséről.

Klug Nándor: Közlemények a kolozsvári tud. egyetem élettani intézetéből.

a) A digitalis hatásáról különös tekintettel a szív beidegzésére; b) Hőgyes Ferencztől: Adatok a haemin jegeczek ismeretéhez.

II. Góth Manó: Egy általa eltávolított méhhabarcz (fibromina uteri) bemutatása és ismertetése.

Ossikovszky József: A borostyánkősavnak új leválasztási módjáról e fibrin-pankreas emésztési terményekből.

III. Hőgyes Endre: „Az akaratlan associalt kétoldali szemmozgásokról, vagyis a 12 crista austicanak a 12 szemizommal való reflex kapcsolatáról” című a m. tud. akadémia által közlendő értekezését ismerteti.

IV. Brandt József: A sérvek radicalis műtétéről.

Géber Ede: A gégebujakór egy esetét (Bibirűsök a hangszálagokon és és gégében) mutatja be.

Genersich Antal kórboncztnai készítményt mutat be: agytalan torzarcz- és has-hasadással (a hibásan képezett szív és a legtöbb hasi szerv előesésével).

V. Högyes Endre két értekezést mutat be a kolozsvári egyet. ált. kór- és gyógyszertani intézetéből, u. m.

a) Kovács Lajos és Marschalkó Tamástól: Néhány vegyi anyag hatásáról az izzadásra, és

b) Kovács Lajos és Kertész Jánostól: A hangerő hallás alsó határáról telephonicus meghatározás alapján.

Góth Manó bemutat néhány újabb eszközt a nőgyógyászat köréből.

VI. Högyes Endre: A halló ideg átmetzésének következményeiről kísérletet mutat be.

Engel Gábor: A gyermekágyi láz helyi kezeléséről.

VII. Góth Manó bemutat egy tizhónapos gyermeket (leány), melyen több rendbeli fejlődési hiányok mutatkoznak.

Gyergyai Árpád ismerteti terjedelmes tanulmányát „A sérvek tanának történetéről.”

Engel Gábor egy nőt mutatván be, kinél méhmögötti vérgyűlem a visszafajlódás szakában van jelen, előzetesen a haematocele retrouterina kór- és oktanát ismerteti röviden.

Genersich Antal kórboncztnai készítményt mutat be (Barlangos edénydag a májban verőczerdugulás következtében).

Hat természettudományi szakülésen következő szerzőktől következő tárgyak adattak elő:

I. Entz Géza bemutatott és röviden ismertetett egy Kolozsvárt fogott scorpio italicus példányt.

Tömösvári Ödön szolt a) a Déva mellett talált nagy mennyiségű Viperá Ammodytesről, b) hazánk erdélyi részében talált Glomeris fajokról.

Egyed Mózes: Földdelejességi adatok Déváról

Koch Antal bemutatta és ismertette a) Bardócson talált Mastodon arvernensis zápfogát, b) a köpeczi lignitből kikerült fossil őz alsó állkapocs töredékéről.

II. Abt Antal: A radiométer tünemények és elméletek rövid ismertetése és Crookes legújabb kísérleteinek bemutatása.

Szaniszló Albert: a) Adatok a Hoplophora arctata nevű phylloxera ellenség kifejlődési viszonyaihoz és b) a Kolozsmonostori gazdasági tanintézet phylloxera tanulmányra vonatkozó készülékeinek (praeparatum) bemutatása.

Mártonfi Lajos: A Kolozsvár vidéki harmadkori rétegek foraminiferái.

Entz Géza: Az ősökre való visszaesésnek (atavismus) egy érdekes esete.

Primics György: Jelentés a Kisbánya felett emelkedő havasokra tett földtani kirándulásról.

III. Abt Antal: resiczai vasgyárból való különböző vas- és aczélnekemek tágulási viszonyairól.

Herbich Ferencz: Ásvány-földtani közlemények Boszniából.

Primics György: Geologiai észleletek a szebeni és szász-sebesi havasokban.

Mártonfi Lajos: Ásványföldtani kirándulás Erdély északnyugoti szegletébe.

IV. Réthy Mór: A dispersio és absorptio elméletéhez.

Daday Jenő: A pesterei barlangban tett kutatásainak eredménye.

Primics György: A pesterei barlangban gyűjtött néhány érdekesebb ősemzős maradvány bemutatása.

Koch Antal és Fabinyi Rudolf: Rudabányai aranytartalmú telérközeteknek és olvasztott aranygömböknek ásvány-vegytani vizsgálata.

V. Fabinyi Rudolf: A jegenei forrásvíz vegyi elemzésének eredményei.

Tömösvári Ödön: a) A Heterastomak stigmája, b) Robert Latzel „Die Myriapoden der oesterreichisch-ungarischen Monarchie“ és c) Erich Haase „Schlesiens Chilopoden“ című legújabb munkáinak ismertetése.

VI. Fabinyi Rudolf: A kolozsvári világítógáz vegyi vizsgálata és fényerősségének meghatározása.

Primics György: A fogarasi havasok geologiai szerkezetében szereplő kőzetek.

Daday Jenő: a) Néhány fiatal barlangi medve koponyájának bemutatása, b) a hazai álskorpók.

Ezekhez járulnak még következő eredeti kisebb közlemények, melyek a szaküléseken nem voltak ugyan bemutatva, de az értesítőben megjelentek:

Koch Antal: A marosvásárhelyi Bemszobor talapzatának kőzete.

Medgyesi Béla: Quartzporphyr és gránitzárványok a koppándi melaphyrtufából.

Tömösvári Ödön: A skorpió előfordulása hazánk erdélyi részében.

Tömösvári Ödön: Néhány erdélyi andesitnek kőzettani vizsgálata.

Vutskits György: A M. Csesztve mellei Maros porondjának ásványtani összetétele.

Székely Bendeguz: Jegyzetek Erdély néhány új előfordulása ásványáról.

Kitűnik ezen összeállításból, hogy a múlt év folyamában 30 szerző 57 különböző tudományos tárgyról tartott szak- és népszerű előadást, illetőleg adott közleményeket az „Értesítő“ számára.

Köszönettel ki kell emelnem, hogy miként a múlt években, a lefolyt évben is a természettudományi estélyek nagyobb része Kolozsvár sz. kir. város méltóságos polgármesterének szives engedélyéből a városház tanácstermében, az estélyek kisebb része és a szakülések pedig az egyetem nagyszágos rectorának engedelmé folytán az egyetem természettani és élettani intézeteinek tantermében tartattak.

Tagjaink száma az elmúlt 1880. év végén éppen 200 volt; ezek közt 108 helybeli és 92 vidéki. Kilépés által 13 tagot veszítettünk; a belépett tagok száma 31 lévén, a tagok tavalyi létszámához (181) képest 19 taggal gyarapodott a társulat. Ezen gyarapodás a mi viszonyainkhoz képest kielégítőnek mondható s szóló

tanbizonyosság arra nézve, hogy társulatunk működése és tartalmas kiadványai mind szélesebb körben figyelmet költenek. Jelentésem végén következik a tagoknak névsora 1880. év végeig.

(Sajnálattal kell jelentenem, hogy ezen létszám mindjárt ezen új év kezdetén két tagnak elhalálózása által csökkent, kik közül az egyik Dr Gyergyai Árpád vasuti orvos minden irányban tevékeny részt vett társulatunk fejlesztésében s a másiktól Komjátszegi Lajos polg. isk. tanártól mult évi Értesítőnk szép vegytani dolgozatot hozott.)

A mi társulatunk kiadványát az „Orvos term. tud. Értesítő“-t illeti, az elmult évben az ígért 30 iv maximumánál ismét 3 ivvel többet adtunk, daczára annak, hogy népszerű estélyeken tartott két előadás és a szaküléseken előadott több értekezés, nem foglaltatnak benne, mivel szerzőik vagy más helyen közölték vagy a jelen évi értesítőben fogják közzétenni. Kiténik ezen tényekből, hogy a szellemi termelés a természettudományok csaknem mindegyik ágában annyira gazdag és intensiv, hogy az eddigi anyagi segélyforrásaink által körülzabott irodalmi tér már is szűknek bizonyul, annak daczára, hogy mindeddig legcsekélyebb tiszletdíjban sem részesültek a szellem munkásai, legfeljebb dolgozataik 25—50 különlenyomatait kapták némi elismerésül és jutalmul. Mennyivel gazdagabb és kétségtelenül intenzívebb is lehetne a szellemi termelés, ha anyagi segélyforrásaink az irodalmi tér kitégítésát és az íróknak habár szerény díjazását is lehetőségessé tennék.

Ki kell még emelnem, hogy társulatunk több hasonezélú hazai tudományos társulattal ezen évben is főtartotta a mult években megkezdett csereviszonyt s hogy kezdetleges könyvtárunk több szerző értékes munkájával és néhány cserében küldött egyleti kiadvánnyal gyarapodott.

A társulatok, melyekkel csereviszonyban állunk a következők:

1. A m. kir. természettudományi társulat Budapesten.
2. A budapesti kir. orvosegylet Budapesten.
3. A magyarhoni földtani társulat Budapesten.
4. Délmagyarországi természettudományi társulat Temesvárt.
5. Gyógyszerészeti és természettudományi egylet Selmecezen.
6. Magyarországi Kárpát-egylet Késmárkon.
7. A biharmegyei orvos-gyógyszerész és természettud. egylet Debreczenben.
8. Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften N.-Szebenben.

Értesítőnket ezeken kívül megküldttük még a nagyobb könyvtáraknak, testületeknek és egyleteknek, végre a főbb hazai lapoknak is, melyek röviden ismertették is egyes füzeteink tartalmát.

Befejezhetem titkári jelentésemet azon örvendetes tény constatálásával, hogy társulatunk kitűzött célja felé a kijelölt uton a lefolyt évben is jócskán előre haladott; s azon reménnyel, hogy társulatunk tisztviselőinek és az előadók. nak tapasztalt ügybuzgalma, valamint összes tagjainak kitartó közreműködése a társulat mind nagyobb felvirágoztatására a jövőben még fokozódni fog!

A titkári jelentést a közgyűlés tudomásul veszi és megéljenzi.

3. Széký Miklós t. pénztárnok fölolvassa jelentését a társulat vagyon-állásáról.

A kolozsvári Orvos-term.-tud. társulat pénztárának állása
1880. év december 30-án.

év	tag	Bevétel	évi tag- sági díj	ft		Kiadás	ft		kr	
				ft	kr		ft	kr		
		Pénztári áthozatal				1880. évfolyamán				
		1879. évről . . .		48	64	az elnök és titkár				
1878	45	tag beiratási díja .	a 2 f.	90		kiutalása u. m.				
"	2	helybeli tag évdija	a 3 f.	6		szolgáknak külön-				
"	2	vidéki " "	a 2 f.	4		böző czímen . . .	60	71		
1879	21	helybeli " "	a 3 f.	63		Redoute bérletért	15			
"	28	vidéki " "	a 2 f.	56		Diváld fényképész-				
1880	106	helybeli " "	a 3 f.	318		nek	32			
"	71	vidéki " "	a 2 f.	142		Könyvkötőnek, le-				
"	1	" " 1/2 "		1		velezések, írószek-				
1881	2	" " " "	a 2 f.	4		rek, másolatok ira-				
"	1	" " előleg 1/2				tása s vegyesek .	38	22		
		évdija		1		Stein János szám-				
		Takarékpénztári				lája az Értesítők				
		%-ért		19	15	nyomatása s szét-				
		Az erdélyi Muz. egyl.				küldésért 1880-				
		1881. évi átalánya		950		ban	960	95	1106	91
						Pénztári egyenleg				
						1881 jan. 1-én .	595	88	595	88
		Összes bevétel.		1702	79		1702	79	1702	79
		Január 1 készpénz								
		áthozatal		595	88					

Széký Miklós, s. k. t. pénztárnok.

4. A pénztárnoki jelentéssel kapcsolatban Parádi Kálmán és Gamauf Vilmos mint pénztárvizsgáló biztosok a következő jelentést nyújtottak be.

Tisztelt közgyűlés! Tisztelettel alólirottak, társulatunk t. igazgató választmányja által pénztárunk megvizsgálásával lévén megbizva, van szerencséjük erről a következő tiszteletteljes jelentést előterjeszteni.

Társulatunk pénztár-maradéka 1879. december 11-én 48 frt 24 krt tett, ehhez járult az 1880. év folytán tagsági s beiratási díjakból 685 frt, kamat a takarékpénztári betét után 19 frt 15 kr. végre a muzeumegyleti járulékból 950 frt 79 kr Evvel szemben a kiadás 1106 frt 91 kr volt, közel 100 frtra rugván szellemi kiadványunk: a mind inkább nagyobb kedveltségnek örvendő füzetek költsége. Ezek szerint pénztári maradványul a jelen évre 595 frt 88 kr.-nyi tekintélyes összeget vihettük át; ebből 428 frt a takarékpénztárban.

Tán felesleges is mondanunk, hogy a pénztárt a legnagyobb rendben, a legpontosabban vezetve találtuk és kedves kötelességet teljesítettünk, midőn buzgó

pénztárnok T. Széky Miklós urnak önzetlen fáradozását a t. közgyűlés méltányló elismerésébe a legmelegebben ajánlani bátrak vagyunk.

Ezek után teljes tisztelettel maradunk a t. közgyűlésnek

Kolozsvárt, 1881. február 16-án.

A pénztárvizsgáló biztosok:

Parádi Kálmán és

Gamauf Vilmos.

Mind a két jelentés helyeslő tudomásul vétetik, s a közgyűlés a pénztárnokot a további számadás alól fölmenti.

5. Gamauf Vilmos t. tagul ajánlja Inczédi Sámuel nyug. honvéd ezredest, Veress Vilmos ajánlja: Gáspár János tanárjelöltet és Genersich Antal ajánlja: Imreh Lázár kórboncztoni tanársegédet.

Egyhangulag megválasztatnak.

6. Szabó Sámuel utalván a tetemes pénztári maradékra, azon kérdést intézi a közgyűléshez, vajlon nem lehetne a pénztári maradék egy részét az írók munkáinak díjazására fordítani? Erre Hőgyes Endre elnök kiemeli, hogy a munkatársak díjazásának kérdése és módozata felől épen most folyik a tárgyalás, azért jónak találja bevárni a határozatot; továbbá kiemeli azt is, hogy a jelen évben tervbe vett terjedelmesebb munkák kiadhatására a kérdéses pénztári maradék nagyon is szükséges.

A felvetett kérdés ezeknél fogva függőben hagyatott.

7. Hőgyes Endre elnök előadja az 1880-diki választmány azon indítványát, hogy tekintettel arra, miszerint az alapszabályok egyes cikkelyeiben a társulatnak utóbbi időben élénk fejlődése és az Erdélyi muz. egyeslet természettudományi szakosztályával együttműködése folytán bizonyos változások váltak szükségessé, bizza meg a közgyűlés az 1881-ik évi választmányt azzal, hogy e változások iránt az 1882-dik évi közgyűlésre indokolt javaslatot terjesszen be

Az indítvány egyhangulag elfogadtatott.

8. Az elnök előterjeszti, hogy a t. szabályok értelmében a két szakelnök, szakjegyzők és a választmányi tagok a jelen közgyűlésen bevégezték működésöket; egyuttal fölhívja a közgyűlést a lelépett választmány helyébe ujnak megválasztására.

Szavazatszedő biztosoknak fölkéri az orvosi szak részéről: Nagy József és Góth Manó urakat; a természettudományi szak részéről: Veress Vilmos és Daday Jenő urakat.

A megejtett titkos szavazás után a szavazatok következőleg oszlottak meg:

Az orvosi szakosztály részéről 12 szavazat adatott be: Szakelnökségre kapott Genersich Antal 11-et, Géber Ede 1-et. Szakjegyzőségre: Nagy József 6-ot, Góth Manó 5-öt és Bartha János 1-et. Választmányi tagságra: Klug Nándor 10-et, Purjesz Zsigmond 9-et, Géber Ede 6-ot, Nagy József 5-öt, Góth Manó 4-et, Brandt 1-et, Bartha János 1-et. S így szavazat többséggel megválasztattak:

Szakelnöknek	Genersich Antal	11 szavazattal
Szakjegyzőnek	Nagy József	6 „

Választmányi tagoknak Klug Nándor 10 szavazattal.
Purjesz Zsigmond 9 „
Géber Ede 6 „
Dr. Nagy József s. k. és Góth Manó s. k.

A természettudományi szakosztály részéről szintén 12 szavazat adatott be, melyek a következőleg oszlottak meg: Szakelnökségre kapott Abt Antal 11 szavazat, Entz Géza 1-et. Szakjegyzőjegyzőségre: Parádi Kálmán kapott 12 szavazatot, Választmányi tagságra kapott Entz Géza 10-et, Fabinyi Rudolf 11-et, Szaniszló Albert 8-at, Gamauf Vilmos 4-et, Mosel Antal 1-et, Réthy Mór 1-et. És így a természettud. szakoszt. részéről lett:

Szakelnök	Abt Antal	11 szavazattal.
Szakjegyző	Parádi Kálmán	12 „
Választmányi tagok	Fabinyi Rudolf	11 „
	Entz Géza	10 „
	Szaniszló Albert	8 „

Dr. Daday Jenő és Veress Vilmos mp.

Több tárgy nem lévén az elnök a közgyűlést befejezettnek nyilvánítja és szétosztatja.

Kelt mint fent.

Hőgyes Endre,
társulati elnök.

Koch Antal,
társulati titkár.

Mosel Antal,
mint hitelesítő.
Szabó Sámuel,
mint hit.

